

ACC. NR M. 466 : 260.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

251.

Orts. 447.

Förr i världen skall det ha varit en stor borg vid Ekeberg och jämväl ett kloster i dess närhet ehuru man icke för närvarande ser spår därav.

O. Bn.

Snapph. 448.

Ända sedan gamla tiden har det funnits "kunnigt" folk i Blistorp. Snapphanarna fingo ej annat veta. De kommo dit ned från Kyrkhultstrakten att plundra och fara hejdlöst fram, som de brukade göra. Men det fanns en bonde, som fastsatte dem vid bord och bänkar allesammans. Sen gick han efter sitt muskedunder, och sköt dem en efter en, utom en enda som han lämnade kvar, med tillsägelse, att gå till de sina och tala om vad han upplevat och att alla snapphanar som kommo till Blistarp skulle på detta sätt bli behödlade. Men från den dagen var det icke några sådana som vågade sig dit.

O. Bn.

Kloka. 449.

Det hände att när Blistorpa-Nissen skulle fira bröllop fråga-

Skriv endast på denna sida!

394

395

ACC. NR **M. 466 : 261.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

252.

de honom en av gästerna, som hade rädda hästar: "men hur ska' de nu gå, om de börja skjuta." - "Åh, var du lugn", sade Nisse, "den saken sköter jag om". Det såg också beklagligt ut, då man begav sig iväg från bröllopgården. Överallt utmed gärdesgårdarne kröpo skyttar fram och under broarna lågo sådana dolda. Men Nisse gjorde så mycket att de icke kunde lossa ett skott. Skyttarna som väntat sig förplägnad för sin påpasslighet, som det också annars sed var, blevo arga, och kommo till ett antal av minst ett trettiotal fram till gården på aftonen. Nu skulle där skjutas för allvar, menade man. Men icke heller där kunde de lossa ett skott. Nisse hade större förmåga än de. Och ingen traktering blev det heller. Hur retade de än voro vågade ändå dock icke åstadkomma något spektakel, emedan de fruktade för Nisse. "Mitt bröllop var tyst", sade alltid han, då man annorstädes i socknen beklagade sig över det hejdlösa skjutandet.

O. Bn.

Kloka. 450

Blistorpa-Nissen hade en torpare, som icke var så noga med mitt och ditt. Vid ett tillfälle, då han varit hos husbonden

Skriv endast på denna sida!

396

397

ACC. NR **M. 466 : 262.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

153.

på arbete tog han ett alldeles nytt huggjärn med sig hem. Då torparen gått och husbonden skulle plocka in de redskaper, som under dagens lopp blivit använda saknade han järnet. "Det har bestämt Bengt tagit med sig", sade han med tillägg! "han skall allt få bära dit det igen". Om morgonen då Nisse kom ut låg också järnet på tröskeln. Torparen hade icke haft någon levande ro under nattens lopp utan tvingats att åter bära dit redskapet. Men från den dagen aktade han sig visligen för att taga något i den gården, ty de plågor han haft, sade han sig aldrig mera vilja känna.

O. Bn.

Orts. 451.

Det var en bonde vid namn Eskil, som hade en åker åt Ifre-toftahållet. Han bröt upp massor av stenrör där. Och det uppgives, att han bland dessa rör hittade en massa saker, som under gamla tiden där blivit nedlagda. Man varnade honom för att fortsätta, emedan man trodde det var en gammal begravningsplats. Men han fortsatte i alla fall ända tills hela åkern blev alldeles stenfri. Var de fynd togo vägen, som under denna odling hittades vet jag icke.

O. Bn.

Skriv endast på denna sida!

198

199

ACC. NR M. 466 : 263.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

254.

Klokskap. 452.

Under den tid Eskil höll på med att odla denna åker, gingo hans får där på bete. En dag kom en torpare upp till gården med underrättelse att ett får hade brutit benet. Då de kommit ditut ropade torparen! "Bevars väl, det är ju två rävar bland fåren", - "Gör ingenting", svarade Eskil, "sålänge de gå här röra de dem icke". Det gjorde de icke heller. Men senare på dagen råkade ett av fåren komma över gärdesgården, och genast var räven till reds och nappade det bort.

O. Bn.

Kloka. 453

En klokare karl fanns icke för en del år sen än Faste-Påveln vid Grönum, andra sidan Ryssberget. Han anlätades av folk från alla håll att bota deras krämpor och sjukdomar. Så var exempelvis förhållandet med en kvinna i Karlshamn som ingen läkare kunnat bota. Hon blev nu frisk och trind och rund, så att det icke syntes ett grand på henne, att hon lidit av någon sjukdom. Detta fick samme läkare veta, samt att var och varannan människa i staden som led av någon krämpa var på väg att söka Faste-

400

401

2 401

402

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:264.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

258

Påveln. "Det måste bli slut med det där, menade han och anmälde Påvel för länsmannen. Denne begav sig i väg till Påvel och uppmanade honom följa med till tinget i Norje, att stå till svars för sitt botande. "Ja, för all del", sa' Påvel, "jag önskar blott få ta mig en pipa rök först. Det beviljades. Och så satte han sig upp bredvid länsmannen. Så skulle drängen till att köra. Men han fick ej hästarna ur fläcken. Ingen av dem rörde vagnen ur stället. "Låt mig få tag i tömmarna", menade länsmannen. Men icke blev det bättre. Ej heller nu rörde sig hästarna. "Kanske det går bättre om jag går av?" menade Påvel. Ja, det trodde länsmannen för sin del. Han hoppade därför av vagnen. Och nu gick det. Länsmannen hade själv fast om tömmarna. Med ursinnig fart satte hästarna i väg utåt den vid Påvels stuga belägna stora mossen. Där hoppade över en tre alnar djup grop, som var full med vatten. Där skildes de båda kärrorna från varandra. Förkärran kom över diket, men bakkärran stannade kvar i detta. Och med den också länsmannen. Vid tinget uppgav denne, att det fick gå hur det ville med Påvels botande, dit till honom kom han aldrig mera.

403

404

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 265

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johansson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

256

Emellertid kom Påvel själv till tinget i Karlshamn. Man an-
 satte honom där för att han hade ingripit i läkarens yrke. "Det
 är möjligt," sa' Påvel, "att jag så gjort, men å andra sidan,
 är det någon orätt att bota en person, som läkaren förklarat
 obotlig. Så var det med fru L. Doktorn har sagt, att för henne
 ingen bot fanns. Men nu har jag gjort henne fri för sin sjuk-
 dom. Är det rätt att jag därför skall bestraffas?" Man visste
 icke mycket svara härtill. Ej heller då han frågade: "Kan jag
 hjälpa att folk har större förtroende för mig än för läkaren
 här på platsen?" Påvel slapp också att böta.

O. Bn. 6/8

Kloka. 454.

Vid ett annat tillfälle hade läkaren i Karlshamn sänt till
 honom en förnäm dam, som skulle fråga honom till råds, under
 tanke på att han skulle ordinera, så att man fick sak med honom.
 Hon ojade och jämrade sig värre och ville att Påvel skulle or-
 dinera. "Nej," svarde han, det behövs icke ännu. Krämporna sko-
 la kanske komma med tiden; men ännu är ingen läkedom behövlig".
 Med detta beskedet fick hon gå. Hon var av Påvel genomskådad.

Skriv endast på denna sida!

405

406

ACC. NR **M. 466:266.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

257.

Han hade emellertid tillagt, att om hon kände sig "sämre" skulle hon komma igen. Annars kunde det bli döden.

Väl hemkommen fick damen sådana hemska magplågor, att hon tyckte sig icke ha många timmar kvar. Hon förstod, att det var den kloke, som ställt sjukdomen på henne, och att det föga lönade sig hämta läkare. Men på samma gång förstod hon också, vad han sagt, att om hon blev dålig var det bäst komma igen. Hon fick därför tag i en skjuts, och så körde man allt vad hästarna kunde springa till Fasta-Påvels stuga. Denne, som anade hur det var fatt, kom ut. Damen bad honom hjälpa sig att bli kvitt plågorna. "Ja," svarade han, "för denna gångs skull må det ske, men gå aldrig mera doktors ärenden, ty då kanhända ni en annan gång kolar av. Hon tackade honom och aktade sig visligen för att komma igen.

O. Bn.

Förgöring. 455.

Förr brukade folk att förgöra varandra. Min husbonde, under den tid jag hade drängplats, hade sålunda en dotter, som blev i giftasåren. Det var många friare, som anmälde sig, och däribland

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 267.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: _____ Adress: _____
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV258,

en mycket förmögen bonde. "Hur mycket ger du Elna, ifall ni kan komma överens att ha varandra?", frågade han. "Hundratusen daler i första taget", sade bonden. "Kan det sen bli mera sedan, skadar det väl icke." Det menade också friaren. Han gifte sig också någon tid senare med flickan. Men det var en annan pojke i socknen, som ävenledes hade velat ha henne. Och halvt om halvt hade hon givit denne löfte att bli hans. Han blev mäkta förtretad över att på detta sätt ha blivit lurad. Och gjorde så mycket, att efter det hon fått första barnet fick hon ingen hälsodag. Hon tvinade mer och mer alldeles bort och till slut dog hon.

O. Bn.

Förgöring. 456.

En rik bondtös här i Näsums socken hade under någon tid varit förlovad med en pojke i socknen. Men så gifte hon sig med en annan. Det skall bli lagom med lyckan i detta mäktenskap, sade den forne fästmannen när bröllopet ägde rum. Och det blev det också. Strax efter bröllopet blev kvinnan sjuk. Man sökte för henne överallt, men utan resultat. Även hon "tvinades" mer och

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 466 : 268.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

259.

mer bort tills hon slutligen gick hädan. Och likväl hade hon varit frisk och kry som en nötkärna innan hon gifte sig. Det är farligt att lura folk på kärlek, ty om de icke själva kunna göra något gålet kunna de med andras hjälp åstadkomma vad de önska.

Faste-Påveln var nog ej så främmande för dylikt. Det berättas sålunda att han både hjälpte folk med att få varandra och förhindrade äktenskap.

O. Bn.

Kloka. 457.

De gamla brukade omtala, att det fanns kloka förr i världen, som kunde förhindra att folk fingo med varandra. Man hade därvid att sticka en nål i ett lik samt därefter att sticka samma nål i spåret, där en person stått, under det man sade sig vilja "nedsätta" honom för så eller så lång tid, antingen för livstiden eller vissa år. Under denna tid kunde sedan ick en dylik person gifta sig, emedan han fann ingen som ville ha honom. Detta torde säkerligen förr i världen ha praktiserats rätt mycket i denna ort.

O. Bn.

4/2

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:269.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

260

4/3

Spöke. 458.

Förr var det fullt med dålihet litet varstädes. Och det var icke gott att vara ute på färdevägar. Far hade sålunda en dag varit körande i Sölvesborg, och det led ut på kvällen innan han blev färdig ge sig hemåt. Han tog vägen över Axeltorps sjö. Under det han befann sig på denna stannade helt plötsligt hästen, Och hur far än piskade på fick han honom icke att vidare draga lasset. Han gick då av och tog betslet av honom att se genom huvudstolen, som brukligt var förr då man råkade ut för efterhängsna gästar. Och - alldeles riktigt - det satt verkligen en sådan bak på slädan. Far spottade genom betslet, varvid gästen ramlade av. Men samtidigt fick sig far en sinkadus så att han trodde huvudet skulle flugit av. Under flera dagars tid hade han sedan ont i detta. Och han vågade sedan aldrig mera nattetid taga vägen över sjön.

O.Bn.

4/4

Spöken. 459.

Det har alltid funnits gästar och spöken på Axeltorps sjö. Och det är icke heller underligt emedan folk där både drunknat

4/5

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:270.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

261.

under badning samt gått eller kört ned sig på isen. O. Bn.

Jakt. 460.

Det fanns en bonde här i Sonarp, om vilken det sades , att han kunde skjuta vad han ville. Ivrig jägare var han, och vandrade nästan vintern igenom omkring med bössa i skogarna. Vid ett tillfälle då han var i sällskap med en annan bonde på jakt och de gått nästan en hel dag utan att träffa på något villebråd sade denne senare med en viss otålighet: " nu tycker jag det snart skulle vara tid att få lossa ett skott". - "Ja, vet du, det tycker jag också", menade Sonarpsbonden. "Men det kommer väl". När de så gott ytterligare ett stycke kom det också en räv fram ur skogsdunklet. Bonden, som var i Jeppas sällskap sköt på den, men - bommade. Jeppa däremot lät bli. Sedermera blev bonden sjuk. "Det där skottet skulle du låtit bli att lossa", sade kamraten. "Har du sådan dålighet med dig", sade den sjuke, så aldrig följer jag med dig på jakt mera". Och det gjorde han icke heller.

O. Bn.

4/6

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 271.Landskap: SkåneUppptecknat av: Pehr Johnsson

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Upppteckningsår: 1921

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

262.

Lyktmän. 461.

Lyktmän äro icke sällsynta ute i markerna. Under min ungdom hade jag plats i Boa, och där sprang alltid en sådan utmed rågången. En lantmätare hade där mätat falskt. Mitt i rågången utanför gården låg en "bastuga". Och aldrig kunde det vara något tak på den del av denna, som låg i linjen. Halmen revs alltid ned och man kunde tydligt se huru kedjan dragits över denna. Det var på en halv alns bredd. Det var förresten eget att den icke antändes, enär ljuset ofta nattetid kretsade över det lilla huset.

O.Bn.

Jakt. 462.

Det fanns förr i världen en bonde i Blistorp, där de alltid kunnat lite av varje, som var så klok, att han kunde skjuta vad för något som helst. Han hade blott att blåsa i en pipa och genast kom villebrådet fram. Det berättas till och med, att han kunde stå på sin egen förstugutrappa och skjuta vad som på detta sätt kom fram. Han kunde till och med skjuta mjölkharar vilket annars icke är så lätt.

O.Bn.

Skriv endast på denna sida!

417

418

ACC. N:R M. 466:272

Landskap: Skåne Uppptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Upppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

263.

Klokskap. 463.

En gubbe i Blistorp kunde piska vem han ville, och detta hur långt borta den var som han ville åt. Han hade sålunda vid ett tillfälle haft besök av en bonde från Blekinge. De blevo ovänner och blekingsbon, som beslöt sig för att fara hem snabbare än han tänkt sig, glömde därvid sin rock kvar. Vid ett tillfälle då jag kom dit höll han på att bearbeta samma rock med en stor käpp. "På så sätt ska' han ha stryk varevelia dag ända tills han kommer och ber om ursäkt", sa' Blistorpen och lät förstå, att varje slag som träffade rocken, råkade också den bonde, med vilken han var ovän. Och det dröjde icke länge förrän denne infann sig att hämta plagget.

O. Bn.

Kloka. 464.

I min barndom fanns det en gubbe här i socknen, som botade folk. Och behövde ingen komma hem till honom, som icke särskilt önskade detta. Hade man blott en trasa med sig, som den sjuke burit på sig, kunde han se vad sjukdom denne lidit av. Och ordinera därefter.

O. Bn.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:273.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

264.

Djur. 465.

I somras (1921) såg jag en märkvärdig orm här utanför min stuga. Det var bestämt en trollorm. Han var minst fyra alnar lång och tjock som min arm. Han rullade och tog sats så det var farligt komma i hans närhet. Jag var icke den ende här på Ryssberget, som såg honom, utan många voro de, som gjorde detta. En min granne Ola Bengtsson, som var rädd att ormen skulle bita hans kreatur, som gingo på bete i skogen där han uppehöll sig, försökte att skjuta honom. Men det lyckades icke, emedan han försvann i en stenklyfta. Sedan sökte han honom flera gånger, men utan resultat.

O. Bn.

Djur. 466.

Längre upp på berget finnes en stor stenhäll, där särskilt under början av våren man kan få se ormar i sådan myckenhet som om de voro utkastade ur stora skäppekorgar. Men det finns ingen av sådan storlek bland dem. Men däremot sådana av alla slags färger.

O. Bn.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:274.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

265.

Troll. 467.

Förr i världen fanns det troll uppe i de höga skogsåsarna i Jämshög och Kyrkhult. De hade blivit oense med ägaren till Ljungby gård, som bedragit deras kamrater på hornet och pipan. En av dessa trollkvinnor hade därför satt sig i sinnet att slå ned hans borg. För ändamålet band hon en stor stenhäll i ett strumpeband och kastade detta söderut i avsikt att slå ned borgen. Men det träffade icke denna, utan stenen föll ned i närheten av Kjuge kull, där han fortfarande ligger. Men hon räknade på som så att det kunde bli bättre tur en annan gång. Hon kastade därför snart nog en ny sten, som blev liggande här utanför min stuga. Och det finnes flera sådana kastestenar här i socknen.

O.Bn.

Vargar. 468.

Det fanns ännu för en mamnsålder sedan rätt gott om vargar här i trakten. Framförallt var detta förhållandet då det var snöiga och kalla vintrar. Då dessa djur voro alltför näsvisa, sammankallades bönder och torpare till skallgång å samma djur.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466 : 275**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

266.

Man hade därvid förfärligt målade bilder med sig, föreställande manspersoner. Var det två levande personer som stodo i skallinjen hade man en tredje sådan i bild, att förhindra vargen tränga emellan. Man brukade ävenledes att gräva varggropar, varjämte man använde sig av nät för deras infångande. Nu torde det vara minst sjuttio år sen den siste vargen uppenbarade sig i Näsums socken.

O. Bn.

Lyktemän. 469.

Det fanns en gång en gubbe här i Östad, som flyttade en rågångssten. Sedan fick han springa och lysa och torde få göra detta ända tills domedag. Hans mening var naturligtvis att vinna mera jord, som han ock vann men å andra sidan förlorade han sin själs salighet. Och den är värd mera än ett halvt skäppland skogsmark.

O. Bn.

Förgöring. 471.

Det finns folk, som kan förgöra andra, men det finns även de som kunna förgöra sig själv. Så var exempelvis förhållandet

426

427

ACC. N:R M. 466:276.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnäson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

267.

med en bonde i Sibbarp. Han var på sin tid mycket förmögen, men denna rikedom hade han tjänat på ett oärligt sätt. Under husbehovsbränningens dagar hade han sålt brännvin till de fattiga smålandsbönderna här i trakten med det resultat att den ene efter den andre av dessa fingo gå från sina gårdar, men själv blev han rik. Men så nästan på en gång gick all denna rikedom, och han blev fattigare än någon av dem varit.

O.Bn.

. Spöke. 472.

Det fanns för många år sen en bonde i Sibbarp, om vilken det sades att han var ägare till tre tunnor guld och följaktligen den rikaste bonden i hela Näsums socken. Så dog han och blev begravnen. Men efter döden fick han ingen ro i sin grav. Varje natt fick han köra mellan Näsums kyrkogård och hemmet. Många äro också de som mött denna underliga skjuts, som drages av två svarta hästar och springa så fort att det gnistrar omkring hovarerna på dem. Ävenledes lysa deras ögon lång väg i mörkret. Det sitter också en person på kuskbocken, och vem denne är behöver man icke tvivla på.

O.Bn.

428

429

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 877.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson.
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

268.

Vådeld. 473.

Det fanns en gång för en del år sen en präst i Jämshög och Näsrum, som var så klok, att han kunde släcka vådeld. Om det exempelvis brann i en gård och han blev i tillfälle att gå omkring denna, kunde icke elden hinna med att göra mera skada. Under en större eldsvåda, som rasade i Jämshögs by släckte han elden, så att flera gårdar räddades.

O.Bn.

Vådeld. 474.

Den kloke prästen i Näsrum, som kunde släcka vådeld, hade ävenledes förmåga att släcka skogseld. Vid ett tillfälle då han körde från Näsrum kyrka brann det alldeles förfärligt i skogen utmed vägen. Man ropade an kyrkoherden att han måtte hjälpa dem, emedan elden hotade att taga överhand. Han hoppade då genast av hästen och lyckdes med stor livsfara springa omkring eldhärden. Över den linje, som han passerat kom heller aldrig elden, som snart, ehuru stark blåst rådde, blev begränsad.

O.Bn.

430

ACC. N:R M. 466:278.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

269

Arbete. 475.

431

Jag började min bana som skomakarepojke under 1860-talet. De första två åren, då jag var i lära, fick jag arbeta utan lön. Så fick jag 16 skilling (33 öre) i veckan. Och likväl började vi i dagningen om sommaren och höllo på tills solen gick ned. Och på vintern började vi redan klockan fyra om morgonen och höllo oftast på till elva på kvällen. Under den tiden gick man från gård till gård i socknen. Och överallt voro vi välkomna, överallt hade vi roligt.

Under slutet av 1860-talet kostade ett par långstövlar två kronor. Det ansåg man under den tiden vara bra betalt och min veckolön gick upp till 75 öre. Annars hade mästaren i regel visst betalt per par som han sydde. Sexton skilling och tre daler var det vanliga, men så hade vi födan överallt för vi kommo. Då man hade hantverkare i huset räknade man på att denna behövde vara något bättre än vanligt.

432

Emellertid tröttnade jag på det enformiga stillasittandet och gav mig till att bli timmerman. Det var någon gång under 1870-talet och hade vi då femtio öre pr dag under sommartiden.

433

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:279.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

270.

Vintertid arbetade jag mest som skomakare. Men även inom tim-
meryrket började man yrka på högre daglöner. Under slutet
av 1880-talet nådde vi kronan, efter att förut flera år ha stått
vid 75 öre, samt födan. Man räknade dennas värde under en tid,
då det icke var så gott om matvaror i bygderna, som under se-
nare tider varit förhållandet. Priserna å dessa voro också
jämförelsevis billiga. Min stuga har jag själv byggt och möb-
lerna har jag ävenledes snickrat ihop både det ena och andra.

O. Bn.

Orts. 476.

Östad i Näsums socken har fordom varit en stad. Då man djupplö-
jer finner man varje år stenar, som ligga nere i jorden, utgö-
rande märken efter stensatta gator. Dessutom hittar man allt
emellan lerkärsrester spridda på åkrarna.

Staden skall ha varit ganska stor. Men när den som bäst stod
i flor kommo ryssarna över berget, som efter dem blivit kallat
Ryssberget och ödelade alltsammans. Människorna flydde och plat-
sen kallades Ödestad, varav blivit Östad.

Aug. Nilsson, Östad. 7/8 21.
Skriv endast på denna sida!

434

ACC. N:R M. 466:280.

Landskap: Skåne *Upptecknat av:* Pehr Johnsson

Härad: *Adress:*

Socken: *Berättat av:*

Uppteckningsår: 1921 Född år i

Orts. 477.

Ekeberg hette ett slott, som förr låg här i södra ändan på Östads by. Det är länge sedan detta förstördes och för närvarande finnes det icke några som helst lämningar kvar efter detta.

Aug. N.

Spöke. 478.

Under äldre tider var det gott om allt möjligt lorteri i närheten av Ekeberg. Både troll och annat dåligt uppehöll sig där och i dess närhet. Far talade om , att en gång då han var ute och gick mötte han en ox. Han trodde det var en riktig sådan som kommit på villovägar. Sökte därför att taga den fatt. Men det skulle han ha aktat sig för, emedan han efteråt blev förfärligt sjuk. Det onda ville icke gå bort och slutligen fick han skicka bud efter en klok gubbe i Blekinge, som rökade honom. Och så blev han bra. Men han var fullt övertygad om att oxen hörde till i Ekeberg.

Aug. N.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

271.

435

436

ACC. NR M. 466: 281.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV272.Spöke. 479.

Som pojke var jag en gång i en granngård. Och det blev sent innan jag hann hem. Som jag kom i närheten av Ekeberg mötte jag en hund, som kom från detta. Han var svart som kol och hade ögon som lyst i mörkret. De voro också stora som knytnävar och jag vet mig varken förr eller senare ha sett en sådan hund. Det var ett riktigt trolldjur. Men jag fick ingen sjukdom. Sådan dålihet biter heller aldrig på pojkar, som icke äro konfirmerade.

Aug. Nn.Skatter. 480.

I Ekeberg säges en stor skatt vara gömd, som en gång där blivit nedsatt av munkar, som varit boende i Ekebergs kloster, innan detta nedrevs. Det var några bönder i Östad, som en natt togo sig för att gräva i berget för att finna den där nedsatta skatten. Men när de kommit ett stycke ned fingo de se att hela Östads by stod i ljus låga. Då blevo de till ytterlighet förskräckta och sprungo hem så fort benen kunde tillåta. Men när de väl kommo hem funno de att det hela blott var en synvilla.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 '282.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

273.

Hela byn stod orörd kvar. De skyndade därför åter till berget att fortsätta grävningen, men utan resultat. Hålet som de grävde finnes emellertid kvar än i denna dag.

Aug. Nn.

Orts. 481.

Efter det att järnvägen genom Näsrum kommit till var det på tal att bolaget skulle köpa hela Ekeberg under tanke på att använda det vid grusningen av denna. Man lade också spår ditbort och tog ett rätt betydligt hål. Men alla de arbetare, som deltog, blevo sjuka. Fingo svårt utslag på kroppen och dålighet av olika slag. Därför förklarade de också för bolaget, att de aldrig mera kommo att taga ett spadtag i Ekeberg. Bolaget vågade därför ej fortsätta.

Aug. Nn.

Orts. 482.

Det var en bonde som för en del år sen tog sig för att hämta grus ur Ekeberg. Men det skulle han aldrig ha gjort, ty han blev så sjuk, att han länge svävade mellan liv och död, men kom sig dock till slut.

Aug. Nn.

439

440

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:283.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

274

Tomtar. 483.

Då min far skulle bygga sitt hus här invid Ekeberg avråddes han på det bestämdaste av ordsbefolkningen, som trodde, att han aldrig skulle få vara i fred. Under nätterna då huset var under uppförande ^{han}hörde han emellertid tomtarna hamra och timra där. Detta tog för ett gott tecken och fortsatte ^rarbetet. Väl har han sett en myckenhet av underliga ting unde de nära femtio år han där var boende, men ingen har ofredat honom. Nu har jag bott här i snart trettio år och ävenledes fått vara i fred. Men nog har jag ock sett och hört en hel del, som för mig är ofattligt och oförklarligt.

Aug. Nn.

Orts. 484.

Det har i närheten av Sibbarp fordom legat en borg som ägts av en drottning Birka och efter henne bär sitt namn. Små lämningar finnas ännu kvar.

Aug. Nn.

Spöke. 485.

Den förnåma kvinna, som en gång i tiden ägt Birkeborgs slott

Skriv endast på denna sida!

441

442

ACC. NR M. 466:284

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

275.

blev av illasinnade personer, vilkas kärlek hon försmådde, mör-
 dad. Hon blev begravnen i en stor hög i närheten av den plats,
 där Birleborgs slott fordom varit beläget. Där kan man ofta i
 våra dagar få se ljus, som sväva omkring högen. Ibland är det
 ett sådant, men understundom uppgå antalet av dessa till bortåt
 ett tiotal. Det märkliga med dessa ljus är, att det är precis
 lika långt mellan vart och ett av dessa. Ofta taga de vägen över
 ån mot Ekeberg, precis som om de haft förbindelse med denna
 plats.

Aug. Nn.

Troll. 486.

Det fanns en jätte i Ekeberg i forna dagar, som gemenligen
 benämndes Ekebergsgubben. Om denne sades det att han hade sina
 kor tillsammans med bönderna i Östad, och det gick utmärkt bra.
 Aldrig blevo några djur sjuka och alltid hade man gott om mjölk
 i dessa trakter. Det var som om en viss välsignelse hade kom-
 mit av denna gemenskap.

Aug, Nn.

Troll. 487.

Skriv endast på denna sida!

443

ACC. NR M. 466:285.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

276.

Troll o. jättar. 487.

Släboarna brukade förr i världen att köra upp till de norra socknarna Jämshög och Kyrkhult med säd, som de där försålde för att taga bräder och timmervaror med sig åter till hemlass. Merendels passerade de förbi Östad nattetid med sina sädeslass. Sent en natt kom en släbobonde körande förbi Ekeberg. Där råkade han en person, som av honom begärde att få köpa hela lasset. Han fick detta. Säckarna buros in. Bonden tyckte det var en stor herregård. Efter det säckarna burits in begärde den person, med vilken han sammanträffat, att han skulle gå med in i berget för att erhålla penningar för det levererade.. Det var sablar och gevär överallt på väggarna. Vid ett stort bord i en väldig sal, satt en gammal man med huvudet lutat i händerna som om han sovit. Den karl med vilken bonden var i sällskap gick emellertid fram för att få penningarna. Gubben lyfte på huvudet och gäspade till ett tag, så att bonden höll på att tratta omkull av draget. Han fick emellertid pengarna, och upplyste sedan den karl med vilken han haft affären, att " så har denna gubbe, som äger hela Ekeberg, sovit i flera hundra år."

444

445

446

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466: 286.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

277.

Bonden slapp denna gång att köra längre upp i skogsbygden utan kunde åter vända kosan hemåt. Snart kom han emellertid åter med ett nytt lass, och stannade ävenledes nu till vid Ekeberg antagande att han skulle bli av med sitt lass på samma lättvindiga sätt som förut. Men han fann varken gård eller köpare. Han talade om för andra att det var märkvärdigt en stor herregård på ett sådant lättvindigt sätt kunnat försvinna. Och det kan man med skäl säga. Men denne bonde är icke den ende, som låtit lura sig av jätten i Ekeberg.

Aug. Nn.

Lyktgubb. 488.

Alldeles söder om Ekeberg har jag vid många olika tillfällen sett en lantmätare fara omkring. Det lyser alldeles besatt och säges det att han vid enskiftet har mätat fel.

Aug. Nn.

Fiske. 489.

Det fanns för en del år sen en gädda i Sibbarpsån, som var en riktig trollgädda. Hon var nämligen stor som en vanlig bjälke. En gubbe, som brukade meta i ån, hade en gång fått tag i henne.

Skriv endast på denna sida!

447

448

ACC. N:R M. 466:287.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

278.

Hon höll på att draga honom ut i ån och hade han ej skyndsamt gjort korstecknet skulle han säkerligen aldrig kommit ifrån den affären.

Aug. Nn.Person- 490.

Det finns en gård i Ingarps by av Hjärsås församling kallad Rosenstråhles. I den har fordom bott en adlig släkt med detta namn. Men den blev alldeles utfattig. Och slutligen gick det dit hän att de togo sig vanliga bondenamn. Den siste innehavaren av gården hade en son, som tog plats som vaktepojke i en gård i Glimåkra socken. Och blev han sedan torpare i Snarrarp. Från denne härstamma de medlemmar av släkten, som nu leva. Det har varit tvänne slag av denna släkt, nämligen dels arbetsamt folk, dels ock sådana som varit mycket tjuvaktiga av sig. De senare ha flyttat över till Västra Göinge, där de vid flera olika tillfällen varit inblandade i tjuvbragder. I all synnerhet var detta förhållandet i mitten av förra seklet, då en stor stöld begicks i Mölleröds kungsgård av Finja socken, där de voro svårt inblandade.

P. Möller, Ousby. 12/8 21.

Skriv endast på denna sida!

449

450

ACC. NR M. 466:288.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

279.

Person- 491.

Det fanns förr en adlig herre vid namn Trolle, som var bo-
 ende i Strövhults by i Lönsbodatrakten. Han var ryttmästare och
 ägde hela byn, som då endast räknade en gård. Så hade han fyra
 söner och beslöt han då att för deras skull att dela gården i
 fyra lika stora lotter och hade de sedan att själva draga lott
 om dessa. De bosatte sig därefter på dessa gårdar och blevo
 bönder, samt lade så småningom bort det namn, som de burit.
 Men de ha en del avkomlingar, som leva än i denna dag. En av
 dessa, förre handlanden Bengt Nilsson i Immeln, är en bland
 dessa och en son till honom är docenten Abraham Troell i Stock-
 holm. Han har i ändrad form upptagit namnet. P. Möller.

451

Person- 492.

Roloff Andersson, som under början av förra seklet var kyrko-
 herde i Glimåkra var en våldsam karl, som icke fruktade för
 att gå handgripligt till väga. Mellan honom och en riksdagsman,

452

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 i 289.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

280.

som var boende i det en fjärdingsväg ovan byn belägna Svenarp rådde vanligtvis stor osämja. Vid ett tillfälle då prästen kom från en förrättning råkade han möta riksdagsmannen. Roloff rev ögonblickligen kapp och krage av sig, lade dem på gärdesgården, under utrop: "Där ligger prästen! Men här är mannen. Och så brakade de samman i ett våldsamt handgemäng ända tills folk från närgränsande gårdar skilde dem åt. Svenarpsbonden var då rätt allvarsamt tilltygad.

Möller.

493.

Vid ett annat tillfälle, då Roloff Andersson var ute på vandring råkade han en person, med vilken han hade en sak ouppgjord. De blevo ovänner och brakade ihop. Prästen blev arg och tog motparten i kragen och kastade honom långt in i Prästängan.

Möller.

Hin onde. 494.

Vid ett tillfälle då prästen Roloff Andersson i Glimåkra skulle köra till Örkened, som då var annex med förstnämnda socken råkade hjulet gå av vagnen. Prästen som anade att det var hin

Skriv endast på denna sida!

463

494

ACC. N:R M. 466:290.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

281

själv, som varit framme, blev arg. Drängen, som körde, ville stanna. "Kör bara på", utropade han. "Den som har lyft av hjulet är god nog att hålla upp det". Och drängen körde. Gång efter annan ropade prosten, att han skulle öka på takten, vilket också skedde, med det resultat, att det gick alldeles förfärligt uppför backe och nedför backe. Till slut gnisslade det i hjulet så det skar i öronen både på prästen och hans dräng. Det var naturligtvis den onde som jämrade sig. Men fram kommo de. Och aldrig behövde prosten Roloff frukta för att hin gjorde skada vid hans hjuldoning mera.

Möller.

Orts. 495.

Under den tiden Roloff Andersson var kyrkoherde och prost och kyrkoherde I Glimåkra och Örkened blev Örkeneds kyrka uppförd. Det var nära två mil mellan kyrkorna och prosten kunde naturligtvis icke stå över arbetarna för jämt. Men det berättas att han hade en medhjälpare där uppe, som hängde ut hans rock i närheten. Och då trodde arbetarna att han befann sig på platsen. Och arbetet gick raskare undan än annars. De fruktade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:291.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

282

honom alldeles gravligt, och mera än en gång hände det, att han tog till käppen, då han fann dem skolka i arbetet eller visa sig lata.

Möller.

Person- 496.

Prosten Roloff Andersson var allt emellanåt vid tinget i Broby, emedan han icke drog sig för att själv processa. Myndig som han var, satte han till och med skräck i domaren. Det berättas sålunda, att en gång då han tagit plats i tingssalen, rökade han som vanligt sin medhavda långpipa. "Vem är det som röker i salen!" röt domaren. "Jo, det är jag," blev svaret. Och så reste sig prosten Andersson i hela sin längd. Och någon tillsägelse hördes icke mera av.

Möller.

Offer. 497.

Det finns invid Ousby i närheten av Källedal ett par dammar, om vilka gamla män här på platsen uppge, att de äro offerdammor och att de fordom använts att offra i.

Möller.

457

458

ACC. N:R M. 466 : 292.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

283

Källa. 498.

Alldeles intill Ousby ligger en gammal källa, vilken allt fortfarande av befolkningen betraktas som helig. Den är belägen i omedelbar närhet av offerdammarna och finnes en gård uppförd i närheten, som efter samma källa benämnes Källedal.

Möller.

Valborgs- 499.

Mitt första minne av huru det tillgick vid en "lad dag" i Vanneberga har jag från början av 1870-talet. Äldermannen sammankallade då Valbodagen byns åboar genom hornblåsning att samlas hos sig vid 12- eller 1-tiden på em. Sen var det att tillsammans genomgå byns räkenskaper, som rörde sig om lertag och sandtag samt utarrenderade jordlotter, skorstensplikter och böter för olagade vägar och broar o.s v. Sen ovenpå allt detta avåts en bastant måltid, bestående av smör och bröd ägg samt kokt sill, att nu icke förglömma brännvinet, som spelade en stor roll. Öl och dricka skulle jämväl finnas vid denna måltid. Varje under året nytillträdande bonde hade att bjuda en kanna brännvin. Äldermannen som gjorde gillet hade att erhålla ersätt-

439

440

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 293.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

284

ning med 8 kr. för detta, som icke upphörde förrän vid midnatts-
 tid. Nu har man framflyttat majgillena till 1 maj och avhållas
 i samband därmed stora kalaser.

Riksd.man P.Nn Bosson, Vinslöf. 15/8 21.

Persons. 500.

461

Karl XV brukade ofta i mina pojkår att fara genom Vanneberga,
 då han varit på Bäckskog. Och alltid var det gott om folk utmed
 vägarna då kungen skulle komma. Ofta brukade han roa sig med
 att krypa upp på kuskbocken och själv köra, medan han lät kusk
 eller betjänt taga plats i vagnskuren. Och merendels älskade
 han också att åka fort, då han var ute på färdevägar. Bosson.

Person- 501.

462

Det fanns en gammal länsman under den tiden i Vanneberga.
 Denne skulle alltid i full uniform paradera och söka hålla vä-
 gen ren. Han red därför ofta framför den kungliga kortegen.
 "Det var väl märkvärdigt", lär kungen ha utbrustit, "om inte

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:294.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

285.

den gamle "kumsarjen" ska' lunna hållas undan. Och så en gång då han själv körde ställde han det så, att vagnsstången nästan för jämnt var i ändan på länsmanshästen. Slutligen gjorde "kumsarjen" en överhalare och stod på huvudet i diket. "Det var ju ledsamt det, kommissar'n", sa' kungen som stannade, "men jag tror att det är hälsosammare att en annan gång hålla sig i aktern än så här i teten." Och det gjorde han också. Den gjorda fingervisningen tog han för god och nästa gång kungen kom avslutade den myndige lagens handhavare i Vannebergadistriktet det kungliga tåget. Men allmogen skrattade.

463

Annan äldre Vinslöfsbo.

Vådeld. 502.

464

Det fanns för en del år sen en gammal gubbe i Nordanå område, som gemenligen gick under benämningen Jaens-Ola. Om denne sades det att han kunde dämpa eld, både vådeld och skogseld. Vid ett tillfälle då det brann alldeles förfärligt i Nordanå skog, gick han omkring elden och läste något. Sedan kunde icke denna gå ut över det område, som han gått omkring.

Jöns Klemedson. 17/8 21.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 295.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

286.

Kloka. 503.

Det fanns en hel del gubbar här i trakten under min barndom, gummor också, som hade förmåga att stämma blod. De brukade att läsa en böneformel så lydande. "Så sannt som Frälsaren kunde stämma blod på kvinnan, så stämmer jag ditt blod N.N. i namn av Faderns, Sonens och den Helige Andes".

J.K.

465

504.

Förr brukade man ofta under kvällarna höra en sorts fåglar, som skriade på ett högst besynnerligt sätt. De gamle höllo före att det var "Noens hunnar" som färdades fram i luften, eller med andra ord Oden, som sitt lössläppta hundkoppel var på jakt efter trollkäringar. Man sade också: "Nu blir det snart ombyte på väderlek, ty i kväll ha Noens hunnar varit ute och färdats."

J.K.

466

Jakt. 505.

Under min barndom bodde i Krattatorpet norr om Broby en jägare under Vanås gemenligen kallad Skytten eller Skytta-Per.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466 : 296.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

287.

Man trodde allmänt att denna var i besittning av dåliga konster. Då han var ute på jakt att skjuta vilt, som han sen hade att leverera vid hemgården, och icke träffade på något sådant, blåste han i sin pipa och sen kom det fram, så han behövde icke gå tomhänd hem.

467

Emellertid berättade de gamle, att när Skytten låg på sitt yttersta kunde han icke dö. Man hämtade en klok som sade: "att Per Skytt dör icke förrän en orre kommer och sätter sig på taket. Men när denne kommer ska' ni ha honom ut för att skjuta den. Lyckas det blir han icke allenast fri från livet utan han kommer ävenledes att bli fri från den onde, med vilken han under hela sitt liv stått i förbund. Det märkliga inträffade också att en dag kom en orre och satte sig på takåsen, där han helt muntert satte sig att spela. Man fick hastigt Skytten ut, och han lyckades också med ett välriktat skott fälla fågeln till marken. Så förde man åter in honom i stugan. Men det var icke väl gjort förrän han utandades sin sista suck. Och om den kloke haft rätt så skulle han därmed också ha blivit kvitt förbundet med hin och nått saligheten.

468

J.K.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 297.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

288

Snapph. 506.

Det fanns under den tid snapphanefejden grasserade, en bonde i Rolskog av Ousby socken, som var synnerligen skicklig i tillverkningen av gevär. Och det var en oändlig mängd sådana, som hantillverkade åt snapphanarna. Så en dag blev han gripen av svenskarna och skjuten. Men konsten dödde icke ut med honom. Utan det fanns andra personer där i trakten, som upptogo hans yrke och ännu i min barndom för sjuttio år sen fanns det bösse-smeder där, som tillverkade utmärkta saker.

J.K.

Jakt. 507.

Om man göt ett vetekorn i en blykula kunde denna kula sedan genomtränga vad för något som helst, icke endast trä utan till och med den tjockaste järnplåt.

J.K.

Jakt. 508.

Det fanns för många år sen en känd skytt i Njura by av Broby församling vid namn Per Skräpp. Det senar namnet hade han fått emedan han så gärna ville skryta över sina bedrifter som jägare.

Skriv endast på denna sida!

469

470

ACC. N:R M. 466 : 298.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Per Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

289.

Man trodde också att han var i besittning av klokskap i fråga om bössorna och deras hanterande. Vid ett tillfälle då han och ett par andra personer voro ute på jakt, råkade Skräppen skjuta bom på en hare. Hans sällskap gjorde narr av honom för detta, anseende det vara en skam av honom, som var en sådan säker skytt att bomma.

Så var det en annan gång då de åter skulle ut på jakt. "Ja, i dag kan det göra detsamma om ni gå med eller icke", sade Skräppen, då de stodo färdiga, att ge sig i väg. "Hur då," menade någon av sällskapet. "Jo, för ni kommer ändå att bomma allihop". De begåvo sig emellertid i väg. Men bom blev det för varenda en, utom för Skräpp, som sköt ett par harar och en tjäder den dagen. "En annan gång ska' ni icke göra narr av folk, så går det bättre", sade Skräppen.

J.K.

Jakt. 509.

Då man går på jakt är det flera djur, som det ej är bra att skjuta. Då kan man råka ut för elände av varjehanda slag. Skjuter man exempelvis en stork blir man galen i huvudet. Skjuter

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:299.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

290.

man en svala kommer förr eller senare gården att bränna ned.
 Och den som skjuter en gök kommer på mångahanda sätt att drab-
 bas av otur, det är då visst och säkert. Flera exempel på både
 det ena och andra skulle kunna anföras.

J.K.

Jakt. 510.

Det fanns en person, som bodde i Sandby för en del år sen,
 som en gång, då han var ute på jakt, i närheten av Almaån sköt
 ned en stork. Men om någon drabbades av otur, nog var det han.
 Sålunda fick han icke allenast av befolkningen i trakten heta
 "Storken" så länge han levde, utan han fick tämligen snart gå
 ifrån gård och grund, och efter några års besvärligheter av o-
 lika slag, dog han.

J.K.

Vargar. 511.

Det var Per Skräpp i Njura, som sköt den siste vargen i Bro-
 by socken. Man hade förmärkt en sådan i dess norra delar någo n
 gång under 1860-talet. Följden blev den att skallgång anordnades.
 Det var mycken snö och man höll på långt ut på aftonen. Slutli-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:300.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

291,

gen samlades man vid pluntorna i ett hus i Denningarums mark. Längre pokulerade man där, varefter det blev tid att bryta upp. Dessförinnan hade emellertid Skräppen gått. Som jägarna stodo ute på gården hörde de plötsligt ett skott gå på kort avstånd från denna. "Det var Skräppen, som sköt!" utbrast någon i skaran. Starx därefter hördes ett häftigt jubelrop ute i skogen. "Vad går åt människan!" utbrast man och skyndade i väg dit, där lju- det hördes. Där fann man Per Skräpp med vargen. I det klara månskenet hade han mött denna på stigen där han gick fram och Skräpp som var en säker skytt, klämde till, med resultat att vargen stupade och Skräppen stod där segerglad med det under hela dagen eftersökta djuret.

Man förde nu detta till torpet, som man nyss besökt, och hissades den där upp på "brunnsklyngan", som under den tiden sed var vid dylika tillfällen. Där hade man nu att avge anbud på skinnet. Vem som fick detta minns jag icke, Men Per Skräpp blev dagens hjälte.

J.K.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:301.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

292,

Jakt. 512.

Att skjuta vid bloss, var ett jaktnöje, som man ofta använde sig av och jag har i egenskap av gammal jägare varit med om detta ganska mycket. Man har då i skymningen gå ut och avlyssna var fåglarna "flyga upp", eller med andra ord, där de för natten krypa upp i träden. De brukar att sätta sig ett stort antal i ett träd. Så på aftonen kan man gå dit med kådvedsbloss eller ha dessa insatta i en s.k. blosslykta. Det gäller nu att finna det träd, där man förut uttrönt att de satt sig. Man har nu att skjuta de nederst på grenarna sittande först och sedan undan för undan även de högst upp belägna. De blevo icke rädda om man började där nere, samt riktade ljuset skarpt i ögonen på dem. De blevo bländade av detta och sågo icke vad som passerade omkring dem.

J.K.

Jakt. 513.

Att "ringa räv" gick så till, att man räknade noga spåren, som gingo ut - eller in i ringen. Var det ett spår mera in än ut hade man en räv och var det två var det tvänne. Det ville

Skriv endast på denna sida!

477

478

479

ACC. NR M. 466:309

Landskap: Skåne Uppptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Upppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

293

emellertid en viss kompetens och uträkningsförmåga att ställa sig där man kunde antaga att räven skulle komma att gå ut. Men det kunde lyckas bra även detta. Man undvek helst släta fält. Var väderleken mild, exempelvis om det var snöslask, ansågs det vara allra bäst utsikter till ett gott resultat. Man trodde nämligen att under blask lade han sig snart emedan rumpan släpade efter honom.

J.K.

Jakt. 514.

"Locka" orre kan man göra i augusti månad. Man kryper in i en buske och söker så locka på samma sätt, som orren brukar att göra vid sagda tid. Ofta komma då både höna och ungar framspringande. Man bör helst välja en smula sank marker, exempelvis i närheten av kärr eller mosse. Det går ej att skjuta mera än en och ej heller att locka en kull mera än en gång.

J.K.

Jakt. 515.

I äldre tider fanns det en sorts storskall här i Göinge, i vilken flera socknar deltog, och kallades den gemenligen Hacke-

480

481

ACC. N:R M. 466 : 303.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

294.

boda-jakt. Man samlades i närheten av Broby, merendels å marknadsplatsen, och marscherade sedan i samlad trupp uppåt mot det cirka två mil norrut belägna Hackeboda, där man fördelade sig. Merendels gällde det skallgång å varg, som under denna tid ingalunda hörde till sällsyntheterna i dessa bygdër. Skallgången ägde alltid rum på vintern, då det var spårsnö.

J.K.

Jakt. 516.

Man hade ävenledes en mindre sorts skallgångar, kallade sockenskall, i vilken endast en sockens innevånare deltog. Här i Broby församling var under många år Olastorpa-Jösse skallfogde. Minst en sådan skallgång ägde rum varje vinter. Enligt gällande bestämmelser skulle minst en person från varje matlag, som hade kreatur, medfölja på en dylik jakt. Och räknade man dem med som blott hade ett par får eller en get. Stadgar förefunnos för skallaget och stadgades böter för dem som budades och icke kommo. Man fick ävenledes böta i fall man kom senare än den bestämda tiden. Samlingen skedde vid marknadsplatsen och drev man sedan till en början Prästaskogen andra sidan

482

483

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466:304.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

295

Klockaregården och sedan åt Tydinge. Vidare kunde det hända att man en dag tog norra delen av socknen. Det var gott om räv under äldre tider och dessa skadade icke sällan får.

Under denna skallgång var var femte man rotemästare. Med krita skrev man detta på en pappplåt å mössan så att varje deltagare härom fick vetskap. De övriga hade nämligen att lyda dessa rotemästare. De skarpaste jägarne voro under 1850-talet gästgivare Nilsson, häradshövding Landegren, urmakare Lindström samt bönderna i Njura, att ickeförglömma Snugge-Per'n, som jämväl skulle vara med i egenskap av skytt. Det märkliga var med dessa skallgångar, att det var ytterst sällan man anträffade några råddjur. De voro mera sällsynta än i våra dagar, åtminstone i Broby socken.

J.K.

Jakt. 517.

"Orrspel" var en sorts jakt, som jag i min ungdom rätt mycket praktiserade. Denna förekom mest i april. Man utväljer en slätting eller myrmark i skogen och uppför i en kant av denna avris och ljung ett litet bo. Då orren spelar har han alltid

Skriv endast på denna sida!

484

485

ACC. N:R M. 466:3057

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

296.

sina bestämda ställen, och han väljer med förkärlek dylika terräng-
 ränger, som man först har att uppsöka. Till att börja med spe-
 lar han på marken. Därefter flyger han i topp. Skulle han icke
 vara inom skotthåll, har jägaren att krypa på marken, samt pas-
 sa på när orren "sisar" och hoppa tre steg framåt, men skyndsamt
 doppa ned sig igen, för att nästa gång han låter höra detta lä-
 te, ytterligare hoppa tre steg. Under den tiden han har detta
 läte varken hör eller ser han någon röra sig. När han "kadrar"
 får man vara alldeles stilla, ty då både hör och ser han märk-
 värdigt grant. Efter det man kommit i räckhåll skjuter man
 honom i topp. Sedan har man att utlyssna var en annan orrlek
 äger rum och på samma sätt begiva sig till denna.

J.K.

Jakt. 518.

"Tjäderspelet" går till väga på samma sätt. Orrarna äro näs-
 tan mera vaksamma än vad tjädrarna äro, enligt den kännedom
 jag har av dem lättare att komma åt.

J.K.

486

487

ACC. NR M. 466:306.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

297.

Jakt. 519.

De gamla räknade på att då orren spelade lät han höra följande: "Käre bröder skiften kon som rätt är!" Därmed trodde man att det fanns en gång tvänne personer, som gemensamt tagit en ko. Och de blevo icke överens om delningen. Då gav Allmakten orren förmåga att ropa till dem dessa ord med resultat att de åter blevo vänner, och den blodsutgjutelse som annars ägt rum, icke blev verklighet.

J.K.

488

Person- 520.

Jag nämnde att Olastorpa-Jösse under många år var skallfogde. Men hans regemente i Broby socken tog en ände med förskräckelse. Han var en av de förnämsta storbönderna i hela socknen, ägare av Olastorpsgården. Men han började att dragas med dåliga affärer. Så en dag då Jösse var borta brann gården ned och alla tecken tydde på att det var mordbrand. Det fanns en gammal skomakare, boende i närheten vid namn Kratz, som man beskyllde för att ha anstiftat branden och denne blev också efter ganska lösa angivelsegrunder satt i fängelse och ställd under ransak-

489

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:307.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

298.

ning. Men han ville icke bekänna utan höll ständigt och jämt vid förhören på, att han var alldeles oskyldig och att mordbrännaren var ingen annan än bonden själv. Slutligen måste man av bristande bevisning släppa Krantz.

Det fanns emellertid en landsfiskal då i länet vid namn Virén, som hade till uppgift att söka uppspåra svårare brott. Han tog fasta på de av Krantz lämnade uppgifterna och tog med anledning därav Jösse i förhör. Snart hade han fått fram så mycket att han ansåg honom vara den skyldige. Den förre storbonden häktades och fördes till fängelset i Kristianstad. Där bekände han slutligen att det var han, som antänt gården. Under en tid av tio år fick han sedan sitta i fängelse, och då han kom hem var han en bruten man.

J.K.

Snapph. 521.

Under snapphanetiden uppehöllo sig dessa stråtrövare i Linerydsskogen belägen, där det nuvarande sanatoriet i Broby blivit uppfört. Man kan ännu i skogen sydväst om detta se lämningar av hålor i marken, där dessa en gång sägas ha uppehållit

490

491

ACC. N:R **M. 466:308.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

299.

sig.

Det fanns under denna tid en änka i Broby, som hade en son, vilken var snapphane. Som hon hörde huru hemskt svenskarna plågade dem av dessa, som kommo i deras händer lockade hon en annan person att gå upp i skogen vid Linneryd, där hon visste att han uppehöll sig, att skjuta honom. Detta skedde också vid ett tillfälle då han satt och åt, och undgick han därvid att falla i svenskarnas händer.

J.K.

522.

På Slättarps ägor finnes en grav där man säges ha gömt en del saker under snapphanefejden. Då vimlade det nämligen av sådana i dessa trakter och det säges ävenledes, att dåvarande innehavaren av Uddarpsgården skall ha varit snapphane.

J.K.

Snapph. 523.

När jag byggde om Slättarp körde vi ut en del jord från den gamla byggnaden och strödde ut på åkrarna. Då denna legat ett par dagars tid blev den vit som salpeter. Det blev förfärligt klakt och säd växte det, att jag aldrig förr erhållit en såda n

Skriv endast på denna sida!

492

493

ACC. N:R M. 466:309.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

300.

gröda.

Under golvet fanns en massa kol och aska, som nogsamnt visade att gården en gång hade bränt. Vid tillfället befann sig en gubbe där från Tydinge kallad Hara-Anners. "Det ser ut som här en gång varit eldsvåda", sade jag till honom. - "Ja, visst har det varit eldsvåda", sade han. "Snapphanarna brände hela gården, det berättade folk i min barndom."

494

Helt säkert hade den gamla ryggåsstuga, som jag rev ned, blivit uppförd efter denna, ty den var förfärligt gammal och kunde mycket väl härleda sig från 1600-talet.

J.K.

Mjölkhare. 524.

Min mor brukade att tala om, att strax efter det hon blivit husmor på Slättarp fanns det mjölkharar där, som pattade korna. Men det var illa, icke bara därför att man mistade mjölk utan kreaturen trivdes icke heller, där sådana uppehöll sig.

J.K.

495

ACC. N:R M. 466 :310,

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

301.

Växtlighet. 525.

Då man sådde ärter skulle man akta sig för att så dessa i ny, emedan de då blommade förfärligt länge, utan att ge fullgod frukt ifrån sig. Ej heller skulle de sås i nordanväder emedan de då blevo hårdkokta. Sunnanvädret var allra bäst samt nedanet; då gävo de en riklig skörd och då hade^{de} ävenledes lätt för att bli mjuka när de skulle kokas, varpå fruntimmerna alltid satte värde.

J.K.

Växtlighet. 526.

Kornet skulle sås när jorden "jäste". Jag minns ännu en tidig morgon i slutet av maj, då jag var ute för att så korn. Det rök ur myllan och det föreföll som om allt i denna varit levande liv. Sen åto vi frukost och körde ned det sådda. Så på eftermiddagen sådde jag mera. Men det blev betydligt sämre än det, som blivit sått på morgonen. Man kunde precis se en linje i kornfältet, där skilnaden gick. Sen sådde jag aldrig korn mera en eftermiddag så länge jag var bonde.

J.K.

496